CATALONIA

REVISTA LITERARIA SETMANAL

Barcelona, 9 de Desembre de 1906

Suscripció per tot: mig any, 2'50 ptes., tres mesos, 1'25

REDACCIO Y ADMINISTRACIO

Carrer de la Universitat, núm. 47, baixos

N.° 20 | 10 cts.



(Dibuix de l'Ida)

JOSEPH BURGAS

En Joseph Burgas, l'amorós cantayre de «Intimes vulgars» y «Vidamor», que sempre ha manifestat sos tendres sentiments ab cançons impregnades de melangia y humorisme, propi d'un caràcter humil y reservat, que desitja ser expansiu per obrir son cor enamoradiç al goig y a l'alegria, acaba de presentar una obra dramàtica que ha sigut rebuda ab l'èxit més franch pel nostre públich barceloní. Aquesta obra, titolada «Jordi Erin», es un episodi historich, hont pren gran relleu aquell brau defensor de les llibertats d'Irlanda, siguenthi cantada l'alta magnitut de la seva vida ab versos que per sa força d'expressió'ns recorden les grans concepcions shackesperianes.

Alguns han volgut que aquesta obra (tal volta jutjant més per la forma que pel fons) tingués parentiu ab lo «Mestre Olaguer» d'en Guimerà, mes nosaltres, siguent sincers ab lo que'ns va semblar sentint desgranar los versos en la representació, ens atendrem a lo que hem dit avants: que hi ha més de la serena profonditat del autor anglès que de la passió desenfrenada del nostre gran creador de la tragedia catalana, de sperit romàntich fins y tot quan es patriòtica.

Aquest es lo nostre parer sobre l'obra d'en Burgas, sença que en tal creyencia hi hagi influhit lo gran motiu de que ella sigui una plana viventa de l'historia irlandesa. Sigui sempre ben rebuda y estimada de tots nosaltres; «Jordi Erin» es una bella mostra de tragedia, sobretot en son final, hont l'autor ens fa presenciar la desventurada mort del hèroe, poguent sentir intensament tota l'ansia dolorosa d'aquell ardit capdil que fina servant la creyencia de que la seva vida reflorirà de nou en l'esperit del poble desliurat.

Sença rebaixar per res les poesies líriques d'en Burgas, l'episodi «Jordi Erin» senyala en sa obra un camí més extens y a l'hora de més segura gloria en la nostra terra, hont lo públich aprecia més les produccions del dramaturch que veu representar en les taules del teare, realçades per la figura y la traça del actor, que'ls llibres de poesies, sols coneguts d'un reduhit nombre de lectors intelligents.

Ademés, en Burgas té publicat un altre drama, «La Carn», que encara no hem tingut ocasió de coneixe. Segons tenim entès, aquesta obra pertany al realisme brutal revelat pels grans mestres de la novela francesa contemporania.

Plácit Vidal

Fi d'una polémica

» Senyor Director de CATALONIA:

» Molt senyor meu: Una «nota bibliogràfica» del qui suscriu, publicada en el núm. 352 de *Joventut*, ha motivat un article firmat per Joseph Aladern ab el títol *Animes miserables*, el qual, ab tot y afectarme personalment, ha estat publicat ab exprés consentiment meu, en el número derrer de *Joventut*, com desitjava son autor.

«Encara que'l tal article es a mon entendre, una grossa equivocació del senyor Aladern, ja que l'intent lloable de defensar el *Diccionari Popular de la Llengua Catalana* dels atachs de la meva crítica (errada tal volta, mes sincera) li serveix de pretext pera insultarme, jo no he pogut fer sinó pèndrel tal com es. Emperò'm crech en el cas de dirigirme, a vostè, pregantli que, llealment, y ja que CATALONIA ha publicat també'l referit article, se serveixi fer insertar aquest meu, en el qual començo per protestar de lo que'l senyor Aladern afirma, quan diu que jo l'havia insultat en ma crítica *de tonto de bestia, d'estafador, de desvergonyit*, etc. Qui analisi serenament lo que vaig escriure, y llegeixi després lo que ha escrit el Sr. Aladern, veurà sols lo contrari ésser o sia cert qu'es aquest senyor el qui m'aplica alguns d'aquells qualificatius, y altres més, que jo pendria per ofenses si no'ls cregués resultat d'una ofuscació de qui els ha proferit contra mi.

Sia lo que's vulgui; l'article del senyor Aladern, com a defensa del seu *Diccionari* no desfà pas les meves afirmacions, les quals sostinch integrament y poden ésser sintetisades així:

1.ª Que'l *Diccionari Popular*, contra la tendencia propia a tota obra de vulgarisació, conté un nombre tan considerable d'idiotismes, que de sa consulta pot provenirne un perjudici pera la cultura del nostre poble; donchs lluny de poder servir el tal *Diccionari* de guia pera la depuració de l'idioma, ve a sancionar un gran nombre de les formes corrupes y vulgarismes qui enlletgeixen el nostre llenguatge parlat y que'l bon gust de la majoria dels escriptors catalans tendeix cada dia més a exclourre de la producció literaria.

2.ª Que a immensa majoria de mots d'arcats qui apareixen compresos en el *Diccionari Popular* ho són del tot inútilment, donchs essent les lleys de llur formació del domini de la gramàtica, y donantse'l cas de que mols sols tinguin existencia teòricament y no pas en la realitat de l'us, llur inclusió en un Diccionari sols pot obehir a un afany immoderat de ferlo aparéixer complert.

3.ª Que les rahons d'ordre etimològich donades respecte de la lletra ç, no són convincentes, ni justifiquen la reforma ortogràfica que s'adopta en el *Diccionari Popular*; reforma mancada de fonament científich y qui vindria a ésser un nou motiu de desorre en la ja prou emmaranyada qüestió de la ortografia catalana.

Aquests són els càrrechs que de mon article crítich resultaven pera'l compilador del *Diccionari Popular*; càrrechs que l'argumentació del senyor Aladern no destrueix ni podrà destruir. Advertint qu'encara hauria pogut ferne d'altres, en lo relatiu a les definicions, qui són sovint inexactes en el Diccionari, a moltes etimologies fantastiques y sense valor filològich y a certes accepcions que'l Diccionari admet determinats vocables, y que per lo grolleres no haurien degut tenirhi cabuda.

Respecte a lo que retreu el senyor Aladern en son article quan diu que jo vaig pretendre *ridiculisar l'admirable quadro d'adverbis de lloch y de temps de la «Gramàtica preceptiva» de Mossèn Grandia*, dech fer constar aquí que no he pretesa may tal cosa; lo que jo afirmava (volúm de *Joventut* de l'any 1905, pàg. 388) y afirmo novament, es qu'entre les nombrosíssimes formes adverbials de lloch que'l senyor Grandia obté sobre'l paper, la gran majoria no tenen obsolutament cap valor fòra de la especulació teòrica. Jo entenc h que fer la gramàtica d'una llengua natural no es pas lo meteix qu'establir convencionalment un còdich de senyals a utilitats dels nauxers o formar una clau de paraules pera que'ls diplomàtichs o'ls comerciants puguin posarse en relació per telègraf. Aquesta pruitja de llegislar desde les gramàtiques a espatlles de la naturalesa, no beneficia pera res l'idioma, sinó tot lo contrari; y això ho diu precisament qui's veu acusat pel senyor Aladern de no compondre *la vida desenrotllantse y evolucionant a plena llum, sanejada pels ayres atmosfèrichs*.

També diu l'autor del *Vocabulari de la lletra* Ç que jo no'n sé l'origen ni'n percebesch el só de dita lletra. Lo que jo sé sobre aquesta qüestió es lo que sab tothom: que la *ç* procedeix de la *c*, y té per obgecte conservar a n'aquesta devant de *a*, *o*, *u*, el só que té devant de *e*, *i* (*ça*, *ce*,

ci, ço, çu;) sò que'ls fonetistes fan equivalent als de *ss, o s* inicial. Ara si el senyor Aladern sab mes, podia haverho dit en el pròleg del *Vocabulari.*

Respecte al relatiu *qui.* sobre l'us del qual vaig tenir l'honor (el senyor Aladern dóna a n'això un altre nom més popular) de llegir un tema al Congrès de la Llengua Catalana, li diré no més que crech estar en situació ferma, molt més ferma que'l senyor Aladern quan afirma *que'l catalá correcte, desde sempre, d ençá qu'es llengua, te l* QUI *pera referirse a les persones y el* QUE *pera referirse als obgectes.* Aquesta afirmació proba que'l senyor Aladern ha llegit molts pochs llibres catalans clàssichs : estàn molt lluny de participar de la seva opinió en J. M. Guardia (en el pròleg de sa edició del *Somni de Bernat Metge*, pag. XCVII en Pompeu Fabra (*Contribució a la Gramática de Llen-Catalana*, pag. 110) y en Costa y Llobera, (aixi ho diu el senyor J. Alcoverro, en la plana 46 de ses *Lliçons d'ortografia catalana* ara de poch publicades,) lo qual me dóna dret a creure que'l senyor Aladern no sab tan bé com tothom que'l català antigament distingia'l relatiu *qui*, subjecte o agent, del *que*, complement o pacient; sinó que ara'l meu interlocutor ha volgut potser negarhe cercant una ocasió més pera mortificarme. Ho sento per ell : a mí no m'ha guiat may altre mòvil que l'amor a la veritat.

Crech haver dit tot lo que'm proposava En quan als conceptes que li mereixen al senyor Aladern les meves obres, no poden afectar pera res als que a mí'm mereixen les d'ell, mes, ab tot, accepto la seva crítica ab gust reconeixentla sincera.

No'm resta més senyor director, que agrahirli per endevant la publicació del present escrit; advertintli en tot cas que no invoco pera pregarlin la inserció altres consideracions que les qui a judici seu se desprenguin d'una qüestió de delicadesa.

De vostè afectissim servidor

R. MIQUEL Y PLANAS

NOTA.—Fins aquí'l senyor Miquel y Planas. En lo número vinent contestarem punt per punt y fent veure ab claretat los errors que'l crítich sofreix al tractar aquestes qüestions. No ho fem en lo present per no cansar més al lector.

J. ALADERN

Fulles del cor

II

Vàlguem Deu, que era bonich
lo barranch de les Pinyanes,
ab ses fresques salzaredes
hont los roscinyols cantaven!

L'oreig ne deya a les flors:
—Estimeuvos com germanes—
y'l riuhet de fils d'argent
corra, juga, riu y salta.

Jo coneixia aquell lloch
com lo jardinet de casa;
allí'm sentia inspirat,
allí pintor me trobava.

A la llum del sol ponent
que en or les fulles tornava,
veya l'hermosa figura
de la dona enamorada.

Allí'l meu cor de vint anys
les ilusions lo gronxaven,
y una musica del cel
sentia al fons de mon ànima.

Avuy aquell paradís
es sols un bosch d'argelagues;
los aucells ja no hi fan niu,
les ombres no l'emvolcallen.

Ja demunt de mos cabells
ha caygut grossa nevada,
y del caliu del meu cor
no reviu d'amor la flama.

Francesch GRAS Y ELIAS

Pastoral

A l'ombra d'una corpolenta noguera seu mig endormiada, una pastora. Son remat s'exten per les verdes santes espuntant l'herba. Lo cant de les cigales y'l bestiar, trenquen la quietut de l'encontrada. Són les dues de la tarda d'un dia de Juliol.

Per derrera l'aubaga surt un gentil pastor.

Pastor

Escolta, pastoreta.

Pastora

(Se redreça, esverada) ¡ Ay mare ! Tota m'has espantat... Poch pensava ab tu...

Pastor

(Ab humilitat) ¿ Portes per atzar un grapadet de pega pe'l meu anyellet, que s'ha trencat la pota ?

Pastora

Penso que sí. (Pausa)

Pastor

(Ab dificultat d'expressió) Molt capficada estaries, que t'hagi soptat la meva arribada.

Pastora

No t'estranyi. Les meves ovelles pasturen mandrosament pel vol de la serra. Lo sol abrusador me tanca les parpelles y la quietut m'amanyaga la son...

Pastor

¡Que n'ets de ditxosa!

Pastora

Com tu, pastor. Tots dos tenim lo camp que'ns manté'l remat xamós y tendre... ¿què més vols?

Pastor

(S'atança al costat d'ella; se senta y brandejant lo cap segeix los rotllos que marca a terra ab lo gayato.) —Tu no hi tens desgracia ab lo bestiar... Jo ja'n porto dos de ferits ab lo que va de setmana.

Pastora

Jo no'n tinch pas la culpa, pastor. Si anessis per paratges de menys perill, les teves ovelles no patirien.

Pastor

No veus que tu'm guanyes per mà?... ¿Que vols que fassi?

Pastora

Ves per altres encontorns que l'herba hi creixi tendra.

Pastor

(Descoratjat) No puch... Ja ho he provat...

Pastora

Poch ho deus haver provat qu'ací sempre't trobo...

Pastor

Dona la culpa al bestiar. Ni'l goç ni la fona hi poden res quan flayren lo bé de Deu que s'escampa en aquesta vall... no puch governarlos.

pastora

(Ab senzillesa) Ja me'n aniré, pastor. No vull que per ma culpa minvin los caps de la teva remada... ja cercaré un altre camp.

Pastor

(Ab fermesa) ¡Bon Deu! no ho fassis.

Pastora

(Ingènuament) ¿Perque, pastor? Vols que per un llangot d'esplet la disort te persegueixi... no; lo camp es ample... Baixa a la vall y para la fresca dessota de la noguera... lo meu remat ja trobarà menjar en altra fondalada.

Pastor

(Contrariat) Tu hi has estat primer y es just que't respecti lo lloch... lo meu bestiar que pateixi.

Pastora

¿Que t'has tornat boig, pastor?

Pastor

(Apaybagat) No, pastoreta. Si's trenquen les potes voltant los xaragalls, tu'm donaràs remey per curarlos.

Pastora

Sempre que't plagui.

Pastor

Y aixís podrem parlar dels nostres remats y de la nostra sort... devall de la noguera.

Pastora

(Seriosa) Això no es lo tracte, bon pastor. Tu has vingut per cercar remey pel teu anyell y poch te'n recordes .. pobriçó...

Pastor

Ja m'enrecordo del meu anyell, mes al costat teu les hores fugen.

Pastora

(Sentintse diminada) Bon pastor... no'm parleu d'eixa manera.

pastor

¿Te dona enuig, pastoreta, lo meu parlar?... Greu me sabria..

pastora

(Li dona un trocet de pega) Teniu... aneusen.

pastor

(Ab dolçura) Me fas enfora?... ¿Vols que deixi aquesta vall sença un mot de condol de la teva boca?

Pastora

(Torbada) No veyeu qu'haveu deixat sol lo remat.

pastor

(Veyent que cedeix) Ja'l trobaré... lo goç lo guia.

Pastora

¿Y'l pobre anyell?

Pastor

Ja's curarà, tant bon punt aquest bàlsem li toqui la tendra pota.

Pastora

¿Perquè, pastor? que fa miracles?

Pastor

Venint de les teves mans, sí que'n fa, hermosa pastoreta.

Pastora

(Ab abandono) Sou molt galant.

Pastor

Galant y noble. Jo no't vull mal, pastora. Fa temps que't rondo ab lo remat per cercarte y dirte que t'estimo.

Pastora

¿Es veritat?

Pastor

Mira si es cert, que la voluntat que't porto'm costa ja mitja remada.

Pastora

¡Pastor! parleu com mana la lley de Deu?

Pastor

T'ho juro, hermosa. Al sortir de bon matí fora del poble, de cara a sol-ixent, vegí'l prat flayrós d'oserda, allí hi te'l bestiar franca l'entrada, mes tu m'enmenes al rocam aixut y feréstech per poderte mirar al fons del cingle.

Pastora

¡Oh! quina alegria.

Pastor

Un dia per un xay y un altre per escusa, no passa la jornada que no't vingui a contemplar al peu de la noguera.

Pas ora

Es cert.

Pastor

Quan me'n vaig ab lo cor trist, a cada petjada dich entre dents... ¡que n'es d'hermosa!

Pastora

Pastor, ets molt gentil...

Pastor

(Refentse) ¿Què dius?

Pastor

No t'esveris... Avuy lo pit s'ha obert a mon goig... Diguem si'm vols!

Pastora

Ab tota l'ànima. ¿Ahont es l'anyellet, pastor?

Pastor

Al tombant de la serra

Pastora

(Aixecantse) Pobriçó.. anemlo a curar.

Pastor

Anem, pastora.

Traspassen la serra ab los braços creuats a la cintura y les cares vermelles pel sol abrusador.

Pius ANFRES

DE LES TERRES GERMANES

Era mia pastura

At distingit pueta gascun Bernat Sarrieu

L'he vista atau durmín
A 'ra mia joya,
Et cap dessús d'et bras;
La m'he aguardat de près
E s'haguesses vist, ¡quin n'ere
De veroya!...
De mès ja nu n'hi ha cap.

Russeta cum et blat
At punt de sèga
Es clari güels clucats
Cum se et clà d'et Ceu
N'haguesse enveja
Atau la m'he aguardat.

Atau la m'he agüeitada
Ua estuna lunga
Que lunga l'he trubat!...
¡Quin¡ punet l'hauria het
En a buqueta!...
. . . . . .
At tút darré l'he punat!!

¡Oh, que dus que lu trubé
Pastura mia!
¡Que dus que lu trubé!
S'he de dide vertat
Ja hi turnaría,
Mes nu serie et darré...

!Tustém que te punaría!
¡Tustém que te punaré!!

Juseph SANDARAN

Vall d'Aràn

CRONICA Y COMENTARI

Diumenge se celebrá a la *Maison Dorée* un banquet en honor de nostre company senyor Falp y Plana, celebrant l'èxit obtingut pel seu poema *Lo Geni Catalá*.

Per festejar al autor y a l'obra se reuniren més de setanta entre literats, artistes y personalitats del catalanisme, escollits entre aquells que conserven encara viva la conciencia de la nacionalitat y saben distingir l'art que arrela en la naturalesa viva de la terra d'aquell degnt a un verniç de cultura exòtica y de sentiments morts que no poguent posar arrels en la naturalesa cap bon fruyt poden portar per la nostra raça.

Se llegiren lletres encomiástiques y adhesions de distingides personalitats extrangeres y catalanes, com Vogel, Mistral, Fastenrath, Björckman, de l'Institut Nobel, Frederich, Rahola, Russiñol, etc., y brindaren ab entusiasme'ls senyors Rahola, (Pere) Omar, Utrillo, nostre company Ramón Clavellet, en Sansalvador, Ribé, Roig y Pruna, Carner y algún altre. Cal remarcar los conceptes del poeta senyor Carner, qui afermà que'l merit més gran del *Geni Catalá* consistía en ser una obra de poesía veritat y actual, que encarnava la vida de la nostra societat y dels nostres temps, y que per això quedaría, com queden totes les obres que encarnen lo de la seva época. Nos plagué aquesta afirmació del susdit poeta car vé a ser una condempnació de les teories preconisades per alguns de nostres critichs y seguides a ulls cluchs per alguns de nostres poetes de lo qual n'augurem grans mals per les nostres lletres.

Celebrem l'acte ressenyat, car demostra que aquí encare per sort queda quelcom de viu per arribar a la complerta regeneració de nostre art nacional, l'unich art possible.

—

La Nació Catalana s'esvalota perquè retreyem que sa mare o filla *La Devantera* va calificar a Mossèn Alcover de filolech *marroquí*. Fins lo més llech va compendre que'm referia a una errada d'imprempta, la qual sortí en un article que publicà aqnell periódich, en lloch de *mallorquí*.

La cosa no tenia altre alcanç que fer notar la gracia que devegades tenen, involuntariament, los mals caixistes. Per altra part, si *La Devantera* o *La Nació* volgués calificar a mossèn Alcover, no crech pas que li digués filolech marroquí, sinó que més aviat li diria *filolech celestial*.

—

Hem rebut les següents obres: *Aplech*, models de literatura catalana, vers y prosa, coleccionat per nostre amich Busquets, *Idilis negres*, d'en Brichs Quintana, *Roses*, d'en Pere de Palol, *Liçons de Gramática catalana*, d'en J. Alcoverro, *Poesies completes*, d'en Bassegoda, *La vida al Campo*, traducció castellana de l'obra d'en Masifern, *Los Corchs*, diálech d'en F. Olives Simó, *Bls Oposats*, drama, d'en J. V. Colominas, *La Completista*, comedia d'en, J. B. Orti, y altres que remerciem als seus respectius autors, sentint no poguerne parlar en la nosta revista per manca d'espay. També tenim en nostre poder bon nombre d'importants articles y poesies de varis escriptors catalans, que'ls anirem publicant a mida que'l nostre alcanç permeti. Ens sentim agrahidissims d'aquets bons companys que'ns venen a ajudar en la tasca. Avant sempre!

La Sardenya Catalana

II

La Conquista de Sardenya

(*Continuació*)

Lo Jutge Marian se 'n resentí altament. De totes maneres, volent obrar amb prudencia, enviava a l'Alguer, a fi de conferir amb lo capità general, sa muller, Timbora de Rocaberti, parenta costrincta del meteix Cabrera, dona de virils sentits y cor ardent.

Acompanyada aquesta dona, a la presencia del capità, havia ja aplanat los dissidis, y se seria venguts a un acord, si tres missatges, venguts de Càller, en lo moment més oportù, amb instrucions diverses, no havessin fet impossible tota conciliació.

De fet, apenes deixat 'n Cabrera l'Alguer per passar a la Capital, los Algueresos, rebelantse altra vegada, feren destrossa de tots los soldats aragonesos, salvantse amb molta feyna lo capità, gitantse de dalt de les muralles.

Tot això ocorregue per instigació del Jutge, a qual insinuació també s'aixecàren moltes altres viles de la ínsula, especialment en la provincia de Càller, en la qual los isolans arribàren fins y tot a molestar lo Castell, aturantse resoltament en lo terme de Quart, d'ahont no los pogueren treure fins que 'l capità general, amb molts cavallers y armats, se fossi presentat a pararloshi batalla.

Tota la Sardenya se trobava doncs esbalotada y dels Sards rebeldes y dels Genovesos restius, que encare tenien domicili en la ciutat de l'Alguer.

En Bernat de Cabrera, en aquest creixent mudarse de la sua sort, sentí la necessitat de retornar amb lo seu navili en Catalunya; ahont lo rey, si bé fossi gojiós per les victories que los Catalans aconseguien en Sardenya, no de menys, preocupat per aquesta última desfeta, se preparava a posar reparo a les altres que se verifiquessin.

Ni major podia ser lo reparo, d'aquell al qual lo Rey posà mà; ja que, no content de reunir la millor baronia amb lo més florit exèrcit que feva molt temps no s'havia ordenat en Catalunya, ell mateix, (corria l'any 1354) volgué passar en Sardenya amb la sua armada, donant altra volta 'l coman general al meteix Bernat de Cabrera.

Donchs, ell aixecà les àncores de la costa catalana, ni molt trigà a trobarse en la platja algueresa, devant de sos enemichs.

Devallà En Pere IV, amb les sues gents al peu de la terra, mentres que 'l capità general la voltsjava amb les sues naus.

En la galera principal navegava també la Reyna, que paris a l'animosa consort de D. Alfonso, volgué esser a part de la expedició.

Sitiada de cada banda la fortalesa, que defenèven setcents combatents, se donà obra a embestirla, aixecant, al voltant de les muralles, algunes màquines de guerra, per les quals llensàven en la roca tal tempestat de proiètils que dues torres, dels primers dies, ne restàren somogudes.

Y no bastant això, ja que la terra era molt ben defensada, y los de dins demostràven de volguer opondre llarga resistencia, basteixen cossos de murralles en la platja y enrevolten lo camp del Rey amb un fos molt profon de manera que, amb menor perill poguessi enviar alguna part del seu exèrcit per incorrir en les terres.

Lo Jutge, entretant, s'era fortificat en Bosa, d'ahont excitava los Algueresos a la defensa. Y potser la defensa, no mens que l'assetge, procedit hanrien llarch temps amb perjudissi de abdues parts, si després de quatre mesos que se resistia de fora y de dins de l'Alguer, no se venguessi finalment a proposicions de acord; establintse que la vila de l'Alguer obrissi les portes als Catalans; que los antichs habitadors ligurs, molt manifestament federals a Gènova, desembarrassèssin lo lloch, acompanyats dels soldats regis, però inmunes en la persona y en les proprietats.

No se pot dubtar que sigui estada aquesta pau poch honrosa per les armes del Rey, lo qual, no per altre semblava haver mogut un exèrcit aixi poderós, y desplegada tota la fastuositat de la sua cavalleria per deixar les coses del seu vassall desobedient en l'estat primitiu y adquirir per la Corona la sola possessió de l'Alguer.

No de menys en aquell andament de coses, en que lo Rey se trobava malalt y l'exèrcit faltat de vitualles, fins al punt de recorrir en Catalunya per aprovehirse d'aq estes, se feva més oportuna la pau present que la esperable. D'altra banda en aquest acord amistós del Rey En Pere amb lo Jutge de Arborea, se posav aquest en plé dissidi amb los Sards, seus aliats, dividint aixi dues forses que amb menors tre-

balls se serien vensudes en lo cas de noves é inevitables batalles.

La pau fou concluhida, després la qual, lo Rey, entrant en l'Alguer, hi passava alguns dies, donant disposicions pel desembarrassament dels antichs habitants de la vila, y repoblació del lloch amb colons catalans y aragonesos.

Repartieix, lo Rey, entre aquestos totes les terres pertinents a l'Alguer, y los hi dona privilegis molts favorables, així que, amb aquestos bons auspicis la ciutat novella devengué la preferida pels Catalans, que allí acorrien en gran nombre, y s'hi establien amb tal goig, que l'Alguer prengué lo nom de Barceloneta.

Molts son los privilegis concedits a la ciutat de l'Alguer pel Rey En Pere y pels seus successors. Los més antichs tenen la fetxa de Càller, 15 de Febrer del meteix any 1354, contenint la perpetua unió de l'Alguer als regnes de Aragó y Catalunya, la concessió de les franqueses totes de Sásser, y l'exempció de impostos y contribucions. Entre los posteriors dels meteix monarca, es especial de notar, aquell del 10 de maig 1358, en que ambe 'l fi de mantenir a l'Alguer les diciplines de guerra se acordava una franquesa especial a cada ciutadí alguerés que tiressi de *ballesta*

Es també digne de mentovar, com a prova de l'antichitat de la pesca del corall en aquella marina, un altre privilegi molt interessant del meteix Rey, amb fetxa del 28 de Juliol 1384, en que se prohibeix a les barques atinentes a 'n aquella pesca, de no pendre port més que a l'Afguer, per tota la platja compresa del Golf d'Oristany al de l'Asinara.

Veus aquí resumits sumariament y posats en llengua catalana aquestos privilegis, quals originals en llatí se conserven en l'arxin municipal de la meteixa Alguer:

Primer privilegi del Rey Pere IV
15 de febrer 1354

Declara la vila del Alguer unida per sempre a la Corona, no separantla may dels regnes de Aragó, Valencia, Mallorca y del Comptat de Barcelona.

Ordena: que ningú poguessi fer negoci en l'Alguer, ni tenir botiga, ni vendre, ni comprar a menut, si no era català o aragonés. Era concedit als foresters de vendre y comprar a l'engròs les mercaderies, però portantles a fores del pahis. Ningun artista u oficial forester, podia exercir lo seu ofici o art en l'Alguer, si no era català o aragonés.

Tenien obligació de fer guardia a les torres de la ciutat, tots los soldats que per això percibien. Ningun frare menor, o de qualsevulgui altre ordre religiós, podia habitar en l'Alguer, si no era de Catalunya o d'Aragó. Eren los Algueresos exempts de aduanes. Les cases, los camps, les vinyes, les heretats y possessos dels habitants de l'Alguer, eren franchs y llibres de tota contribució, salvat lo dret de dècimes.

Aquestos bens podien, després de cinch anys, vendrelos a Aragonesos o a Catalans no may a persona d'altra nació, o a frares o a catòlichs.

Altres privilegis del meteix Rey
Del any 1355 al 1384

Lo decret real, amb la meteixa fexa del primer, que concedeix als Algueresos los privilegis de que gosava la ciutat de Sàsser diu aixi:

« Per nos y a tots los hereus y successors nostres, amb lo present privilegi, d'espontania voluntat, concedim y donèm, amb tota ciencia y liberalitat nostra, a tots los habitadors de la dita vila de l'Alguer, y a tots aquells qui la poblarán en avant y llurs successors, totes les mateixes llibertats, franqueses y privilegis que donèm a la meteixa ciutat de Sàsser . . . »

Altre decret de la meteixa fetxa, concedeix a la vila de l'Alguer, l'exempció del pagament de dècimes que per les possessions se pagaven al rey; les franqueses del dret d'aduanes y transport de mercaderies

Un privilegi del 1384 porta que totes les barques que pescaven lo corall, del Cap de Marrarjo fins a l'Asinara, deguessin de pendre port no més que a l'Alguer, baix pena de perdre les barques amb totes les mercaderies.

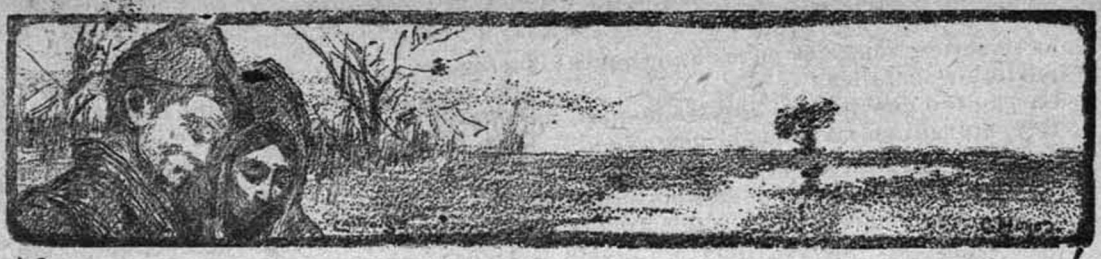
Y en Septembre del meteix any, s'ordenava que ninguna nau, tant nacional com estrangera, del mateix Cap de Marrarjo a Castell Sard, no poguessi pendre port més que a l'Alguer. Y això mateix, baix pena de perdre les naus amb les mercaderies.

En altre decret de la epoca mateixa, estableix que, dels emoluments devoluts al Veguer, la tercera part devia d'emplearse en la restauració de les muralles.

Lo meteix Veguer era també jutge dels empleats habitants en la ciutat, essent de la sua pertinencia les causes tant civil com criminals.

Ramón Clavellet

(seguirà)



BIBLIOTECA CATALONIA

UNIVERSITAT, 47, BARCELONA

Un tresor retrovat — NOVETAT

Vocabulari completissim

DE LA LLETRA Ç

Obra importantíssima, sola en son genre, la qual conté passat de mil paraules que en lo llenguatge catalá escrit correctament deuen començar ab la lletra **Ç**, les quals havien caygut en desús o 's començaren ja a escriure incorrectament desde son principi y que per la correcció, bellesa y significació de la nostra llengua, deuen tornar a instaurarse. Tots los mots van acompanyats de la seva corresponent explicació y de llur etimologia *grega* o *arábiga*, que són les llengues d'hont provenen dites paraules.

Forma un elegant facicle extret del *Diccionari Popular de la Llengua Catalana* que publica la casa Francisco Baixerias, per

Preu: 1 Peceta — **Joseph Aladern**

NOTA —Desitjós l'autor de donar a coneixe als lectors de **CATALONIA** aquesta obra obgecte dels furors d'un senyor critich, podrá adquirirse al preu de **25 CENTIMS** l'exemplar presentant lo número del periòdich.



DS(46.711 Bar)